ב"ה

אין ליכט פון תורה

ספר

משניות

מסכת

תענית

בלשון הקודש ואידיש

259

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"ו לפ"ק

תענית פרק א

מאימתי מזכירין גבורות גשמים רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג. רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג. אמר לו רבי יהושע · הואיל ואין

הגשמים

מאימתי מזכירין גבורות גשמים. דכתיב (איוב ה׳) עושה גדולות ואין חקר איידי דתנא במסכת ראש הנותן מטר על פני ארץ משום הכי קרי השנה דסליק מיניה ובחג נידונין על המים להו גבורות גשמים: מיום טוב האחרון תנא הכא מאימתי מזכירין גבורו׳ גשמי׳ ולפי שהגשמים אחת מגבורותיו של הקב״ה של חג. אבל כל שבעת ימי החג לא. שהגשמים לימי סוכה סימן קללה. משל

מָאהל תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה (כְּשֵׁם שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חַיָּב) אַזוֹי וִויא דֶער חַזָּן דַארְף דַאוְוענֶען דָאס גַאנְצֶע דַאוְוענֶען סַייא רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּנ סַייא אַגַאנְץ יָאהר (כָּךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד חַיָּב) אַזוֹי יֶעדֶער אֵיינְצֶעלְנֶער מֶענְטְשׁ וָואס קֶען דַאוְוענֶען אִיז מְחוּיָּב צוּ דַאוְוענֶען אַלֵיין דָאס גַאנְצֶע דַאוְוענֶען סַייא רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּנ סַיי אַגַאנְץ יָאהר. אוּנ דֶער חַזָּן דַאוְוענְט פַר דֶעם עַמּוּד נָאר פַאר דֶעם וָואס קֶען נִיט אַלֵיין דַאוְוענֶען זָאל עֶר הֶערִין פוּן אִים. רַבָּן גַּמְלִיאֵל זָאגְט (שְׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן) דֶער חַזָּן אִיז מוֹצִיא אַלֶע מֶענְטְשִׁין פוּן דַאוְוענֶען. סַייא דֶער וָואס קֶען אַלֵיין דַאוְוענֶען אוּנ סַיי דֶער וָואס קֶען נִיט אַלֵיין דַאוְוענֶען. דַארְפִין נִיט דַאוְוענֶען אַלֵיין. נָאר עֶס אִיז גִינוּג אַז זֵייא הֶערִין פוּן חַזָּן סַייא רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּנ סַייא אַגַאנְץ יָאהר:

פרק א **א** (מֵאֵימָתַי מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים) וֶוען דֶער מָאנְט מֶען דִיא גְבוּרוֹת פוּן רֶעגִין. וֶוען הֵייבְּט מֶען אָן צוּא זָאגִין מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זָאגְט (מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג) פוּן עֶרְשְׁטִין טָאג סוּכּוֹת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ זָאגְט (מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג) פוּן לֶעצְטִין טָאג יוֹם טוֹב פוּן סוּכּוֹת. דָאס אִיז פוּן שְׁמִינִי עֲצֶרֶת (אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ) הָאט רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גִיזָאגְט צוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (הוֹאִיל וְאֵין הַגְּשָׁמִים אֶלָּא סִימַן קְלָלָה

בחג

לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו כלומר אי אפשי בשמושך: אם כן. אתה אומר מזכירין אעפ"י שאין שואלין הואיל דמשמע בעונתו אפילו בקיץ יזכירו מה אתה נותן סימן מי"ט ראשון. והלכה כרבי יהושע: ב אין שואלין את הגשמים. היינו אין מזכירין את הגשמים: אלא סמוך לגשמים. דהיינו יום ח' של חג דמן החג ואילך זמן גשמים הוא והאמת כר' יהושע. פ"א ר' אליעזר ורבי יהושע דפליגי לעיל בהזכרת גשמים מודים הם לענין שאלה דהיינו לומר ותן טל ומטר. שאין שואלין אותן אלא סמוך לגשם דהיינו בג' במרחשון או בז' בו כדמפרשי הכא לקמן במתני':

הגשמים אלא סימן קללה בחג. למה מזכיר. אמר לו רבי אליעזר. אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר. משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו. אמר לו אם כן לעולם יהא מזכיר: ב אין שואלין את הגשמים. אלא סמוך לגשמים. ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג. האחרון מזכיר. הראשון אינו מזכיר. ביום טוב הראשון של פסח הראשון מזכיר. האחרון אינו מזכיר. עד אימתי שואלין את הגשמים. ר"י אומר עד שיעבור הפסח. ר"מ אומר עד שיצא ניסן שנאמר (יואל ב) ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון:

האחרון. המתפלל תפלת מוסף מזכיר מוריד הגשם: והראשון. המתפלל תפלת שחרית אינו מזכיר גשם אלא טל. והלכה כר' יהודה. והא דתנן בסמוך רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח והכא קאמר ר"י בי"ט הלא' של פסח האחרון אינו מזכיר תרי

בחג) ווייל רעגין אום סוכות איז נאר אצייכען אויף אקללה (למה מזכיר) צוא וואס זאל ער דער מאנען דעם רעגין אום סוכות (אמר לו רבי אליעזר) האט רבי אליעזר גיזאגט צוא רבי יהושע (אף אני לא אמרתי לשאול) איך זאג אויך ניט מען זאל בעטין אויף רעגין (אלא להזכיר) נאר צוא דער מאנען אז גאט איז (משיב הרוח) ער מאכט בלאזין דעם ווינט אונ (מוריד הגשם) מאכט נידערין דעם רעגין (בעונתו) אין זיין צייט ווען מען דארף אים (אמר לו) האט רבי יהושע גיזאגט [צו אים] צוא רבי אליעזר (אם כן) אויב דוא מיינסט אזוי (לעולם יהא מזכיר) זאל מען אייביג דער מאנען משיב הרוח ומוריד הגשם. אפילו זומער אויך: ב (אין שואלין את הגשמים) מען בעט ניט אויף רעגין צוא זאגין ותן טל ומטר (אלא סמוך לגשמים) נאר אז עס איז שוין נאנט דיא צייט וואס רעגין דארף שוין גיין. דאס איז אין ארץ ישראל דרייא אדער זיבען טאג אין חשון. רבי יהודה זאגט (העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג) דער חזן וואס דאווינט בייא דעם עמוד דעם לעצטין טאג יום טוב פון סוכות. שמיני עצרת (האחרון) דער לעצטער חזן וואס דאווינט מוסף (מזכיר) דער מאנט משיב הרוח ומוריד הגשם (הראשון) דער ערשטער חזן וואס דאווינט שחרית (אינו מזכיר) דער מאנט ניט משיב הרוח ומוריד הגשם (ביום טוב הראשון של פסח) דעם ערשטין טאג פסח (הראשון) דער ערשטער חזן וואס דאווינט שחרית (מזכיר) דער מאנט משיב הרוח ומוריד הגשם (האחרון) דער לעצטער חזן וואס דאווינט מוסף (אינו מזכיר) דער מאנט ניט משיב הרוח ומוריד הגשם (עד אימתי שואלין את הגשמים) ביז ווען בעט מען אויף רעגין. רבי יהודה זאגט (עד שיעבור הפסח) ביז פסח גייט איבער. ביז נאך פסח. רבי מאיר זאגט (עד שיצא ניסן) ביז ניסן וועט אוועק גיין. ביז ראש חודש אייר (שנאמר) ווי א עס איז גיזאגט (ויורד לכם) גאט וועט מאכען נידערין צוא אייך (גשם מורה ומלקוש) דעם פריערדיגען אונ דעם שפעטערדיגען רעגין (בראשון) אין ערשטין

חודש

תנאי נינהו ואליבא דר"י: ג בשלשה. שעברו ג' ימים שהם ג' במרחשון ושבעה
במרחשון שואלין את הגשמים. אומרים ושבעה עשר: התחילו היחידי'. ת"ח:
ותן טל ומטר בברכת השנים. והני מילי ה שלשה תעניות. בשני וחמישי ושני:
בארץ ישראל אבל בגולה אין שואלין עד אוכלים ושותים משחשיכה. מותר להם

ששים יום לתקופת תשרי וביום ששים עצמו מתחילין לשאול הגשמים: האחרון שבישראל לנהר פרת. אותן שעלו לרגל החוזרים לבתיהן ולא יפסיקום הגשמים:

ד הגיע שבע' עשר במרחשון. וככר

ג בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים. רבן גמליאל אומר בשבעה בו חמשה עשר יום אחר החג. כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת:

ד הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים. התחילו היחידים מתענין שלשה תעניות. אוכלין ושותין משחשיכה. ומותרין במלאכה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה:

ה הגיע ר"ח כסלו. ולא ירדו גשמים. ב"ד גוזרין שלש תעניות על הצבור. אוכלין ושותין משחשיכה. ומותרין במלאכה וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל.

לאכול ולשתות כל ליל התענית עד שיעלה עמוד השחר כל זמן שלא ישן. אבל לאחר שישן שינת קבע אסור לאכול ולשתות אם לא התנה מתחלה קודם שישן. ואית דאמרי דאכילה בעיא תנאי שתיה לא בעיא תנאי דאין

קבע

ובתשמיש

חודש. אין ניסן: ג (בשלשה במרחשון) דרייא טאג אין חשון (שואלין את הגשמים) הייבט מען אן צוא בעטין אויף רעגין. רבן גמליאל זאגט (בשבעה בו) זיבען טאג אין חשון. וואס דאס איז (חמשה עשר יום) פופצען טאג (אחר החג) נאך סוכות (כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת) דער לעצטער פון יודין. דער וואס וואנט ווייט פון ירושלים. אפילו בייא דעם טייך פרת זאל קענען קומען פון ירושלים אהיים איידער דער רעגין וועט אנהייבען ודאס איז נאר אין ארץ ישראל. אבער אין חוץ לארץ הייבט מען אן צו זאגין טל ומטר דעם זעכציגסטען טאג פון תקופת תשרי: ד (הגיע שבעה עשר במרחשון) אז עס איז גקומען דער זיבעצענטער טאג אין חשון (ולא ירדו גשמים) אונ רעגין האט ניט געגידערט (התחילו היחידים מתענין) האבין אנגיהויבען תלמידי חכמים צוא פאסטין (שלשת תעניות) דרייא תעניתים. מאנטאג אונ דאנרשטאג אונ מאנטאג (אוכלין ושותין משחשיכה) דיא נאכט וואס פאר דעם תענית מעג מען עסין אונ טרינקען אגאנצע נאכט (ומותרין במלאכה) אין דעם טאג וואס זייא פאסטין מעגין זייא טאהן אמלאכה (וברחיצה) אונ וואשין זיך (ובסיכה) אונ זיך שמירין (ובנעילת הסנדל) אונ גיין אין שיך (ובתשמיש המטה) אונ זיין מיט זיין ווייב: ה (הגיע ראש חודש כסלו ולא ירדו גשמים) אז עס איז גיקומען ראש חודש כסלו אונ עס האט נאך ניט גענידערט קיין רעגין (בית דין גוזרין שלש תעניות על הצבור) איז בית דין גוזר אויף דיא אלע מענטשין פון שטאט זייא זאלין פאסטין דרייא תעניתים. מאנטאג אונ דאנרשטאג אונ מאנטאג (אוכלין ושותין משחשיכה) דיא נאכט וואס פאר דעם תענית מעג מען עסין אונ טרינקען אגאנצע נאכט (ומותרין במלאכה) אין דעם טאג וואס זייא פאסטין מעגין זייא טאהן אמלאכה (וברחיצה ובסיכה) אונ וואשען אונ שמירען זיך (ובנעילת הסנדל) אונ גיין אין שיך (ובתשמיש המטה) אונ זיין מיט זיין

ווייב

קבע לשתיה וכלי מסתבלה: ן שהן שלשה עשר תעניות על הציבור. שככל בהענו ו' ותענית דיחידים היכס מן המנן: מתריעין. בשופרות: בשני מטין. בשני של תענית פותחין דלתי החנויות קלת לעת ערב אבל אין מוליאין סחורתן לחוץ: ובחמישי מותרים לפתוח כל היום: ז בבנין ובנטיעה. ודוקא בנין של שמחה כגון בית חתנות לעשות בו רופתו ונטיעה של שמחה כגון אי ן גדול המיסך על הארץ לטייל המלכים תחתיו אבל בית לדור בו ונטיעת אילן לפירותיו מותר: יצא ניסן. הגשמים סי' קללה. כשלא ירדו כלל קודם (שילא) ניסן וכל הדינים הללו בארץ ישראל וכיוצא בה אבל הגוים הרחוקים שזמן הגשמים שלהם הינו כזמן הגשמים של ארץ ישראל. כל אחד

וא'

ובתשמיש המטה: ן עברו אלו ולא נענו. ב"ד גוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור. אוכלין ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה. ונועלין את המרחצאות. עברו אלו ולא נענו. ב"ד גוזרין עליהם עוד שבע. שהן שלשה עשרה תעניות על הצבור. הרי אלו יתרות על הראשונות. שבאלו מתריעין. ונועלין את החנויות. בשני מטין עם חשיכה. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת: ז עברו אלו ולא נענו. ממעטין במשא ומתן. בבנין. ובנטיעה. באירוסין. ובנשואין. ובשאילת שלום בין אדם לחבירו.

כבני

נייב: ן (עברו אלו ולא נענו) די א זעקס תעניתים זענען אויך אוועק גיגאנגען און מען איז נאך ניט גיענטפערט גיווארען מיט רעגין (בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור) איז בית דין גוזר אויף די אלע מענטשין פון שטאט נאך דרייא אנדערע תעניתים. מאנטאג און דאנערשטאג און מאנטאג (אוכלין ושותין מבעוד יום) זיא עסין און טרינקען ווען עס איז נאך טאג (ווענטא: פארין נאכט און מיטוואך פארין נאכט) (ואסורין במלאכה) און זיא טארין ניט טאהן קיין מלאכה אין תענית (וברחיצה ובסיכה) און זיי טארען זיך ניט וואשען און ניט שמירען (ובנעילת הסנדל) און מאַרין ניט גיין אין שיך (ובתשמיש המטה) און טארין ניט זיין מיט די ווייבער (ונועלין את המרחצאות) און מען פאר שליסט אלע בעדער (עברו אלו) אז די תעניתים זענען אויך אריבער גיגאנגען (ולא נענו) און זענען ניט גיענטפערט גיווארין (בית דין גוזרין עליהן עוד שבע) איז בית דין אויף זייא גוזר נאך זיבען תעניתים (שהן שלש עשרה תעניות על הצבור) איז שוין דרייצעהן תעניתים אויף די שטאט מענטשין (הרי אלו יתרות על הראשונות) די תעניתים זענען שווערער ווייא די ערשטע תעניתים (שבאלו מתריעין) אין די תעניתים בלאזט מען שופר (ונועלין את החנוות) און מען פאר שליסט די גיוועלבער וודיא קראמען) (בשני מטין עם חשכה) דעם אנדערין טאג פון תענית מאכט מען אביסעל אויף די טירען פון די קראמען פארין נאכט (ובחמישי) און דאנערשטאג (מותרין) מעג מען עפענען די גיוועלבער וודיא קראמען אגאנצין טאג (מפני כבוד השבת) מען זאל קענען קויפען אויף שבת: ז (עברו אלו ולא נענו) אז די תעניתים זענען אויך אריבער גיגאנגען און זייא זענען ניט גיענטפערט גיווארען (ממעטין במשא ומתן) זאל מען ווייניגער האנדלען (בבנין) מען זאל ניט באהען אהויז אויף אחתונה (ובנטיעה) מען זאל ניט פלאנצין בוימער צוא פערגעניגען (באירוסין ובנשואין) מען זאל זיך ניט שטארק פרייען אויף אתנאים און ניט אויף

כבני אדם הנזפין למקום. היחידים חוזרים ומתענים עד שיצא ניסן. יצא ניסן ולא ירדו גשמים. סימן קללה שנאמר (שמואל א יב) הלא קציר חטים היום וגו':

פרק ב **סדר** תעניות כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר. ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה. ובראש הנשיא. ובראש אב ב"ד. וכל אחד ואחד נותן בראשו. הזקן שבהן אומר לפניהן דברי כבושין. אחינו לא נאמר באנשי נינוה (יונה ג) וירא אלהים את שקם ואת תעניתם. אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. ובקבלה הוא אומר (יואל ב) קרעו

לבבכם

ואחד. שואל הגשמים בזמן שהוא צריך להם ואם עבר אותו הזמן הידוע להן ולא ירדו גשמים בית דין של אותו מקום גוזרים תעניות על הצבור אחר שהתענו היחידים כסדר השנוי במתניתין:

פ"ב **סדר** תעניות כיצד. בשבע תעניו' אחרונו' קא מיירי: את התיבה. הארון שספר התורה מונח בו כלומר כלי צנוע היה לנו ונתבזה בעונינו ולמה לרחובה של עיר לומר צעקנו בצנעה בבית הכנסת ולא נענינו נבזה עצמנו בפרהסיא ברחובה של עיר: אפר מקלה. אפר שרפה ומשום דעפר נמי אקרי אפר תנא אפר מקלה. דהכא צריך שיהיה אפר ממש כדי שיזכור הקדוש ברוך הוא עקידתו של יצחק וירחם: על גבי התיבה. משום דכתיב (ישעיה סג) בכל צרתם לו צר: ובראש הנשיא וכו'. והן עצמן אינם נוטלים כדי שיתביישו יותר. לפי שאינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים: דברי כבושים. דברים שכובשין לבו של אדם להחזירו למוטב:

ובקבלה

אחתונה (ובשאלת שלום בין אדם לחברו) איין מענטש צוא דעם אנדערן טאר ניט פרעגין שלום (כבני אדם הנזופין למקום) אזוי וויא מענטשין וואס זענען אן געשריגען פון גאט (היחידים חוזרין ומתענין) תלמידי חכמים פאסטין נאך וייטער (עד שיצא ניסן) ביז דער חודש ניסן וועט אריבער גיין (יצא ניסן) אז דער חודש ניסן איז אריבער גיגאנגען (ולא ירדו גשמים) דער נאך א"ז גיגאנגען רעגין (סימן קללה) איז דאס אצייכען אויף אקללה (שנאמר הלא קציר חטים היום וגו') אזוי וויא עס שטייט היינט איז דער שניט פון ווייץ. וויא וייטער שטייט אין פסוק:

פרק ב א (סדר תעניות כיצד) וויא האט זיך געפירט דעם טאג פון תענית (מוציאין את התיבה לרחובה של עיר) מען טראגט ארויס דעם ארון קודש אויף דעם מארק פון שטאט (ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה) אונ מע: לייגט ארויף אש וואס א"ז איבער גיברענט פון האלץ אויף דעם ארון קודש (ובראש הנשיא) אונ אויף דעם קאפ פון דעם נשיא (ובראש אב בית דין) אונ אויף דעם קאפ פון דעם גרעסטין פון בית דין. האט מען ארויף גישאטין אש (וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו) אונ יעדער נעמט אביסול אש אונ לייגט זיך אויף דעם קאפ (הזקן שבהן) דער אלטער מאן וואס צווישען זייא (אומר לפניהם דברי כבושין) זאגט פאר זייא מוסר (אחינו) אונזערע ברידער (לא נאמר באנשי נינוה) עס שטייט ניט בייא דיא מענטשין פון נינוה (וירא אלהים את שקם ואת תעניתם) גאט האט גיזעהן זייער זאק אונ זייער פאסטין (אלא) נאר עס שטייט (וירא האלהים את מעשיהם) גאט האט גיזעהן זייערי מעשים (כי שבו מדרכם הרעה) זייא האבין צוריק גיקערט פון זייער שלעכטין וועג (ובקבלה הוא אומר) אונ בייא דיא נביאים איז

גיזאגט

ובקבל׳. בדברי הנביאים: ב ורגיל. היודע לומר ו׳ ברכות הללו: ג זכרונות ושופרות:
סדר תפלה: ויש לו בנים וביתו ריקן. כל הפסוקים כמו שאומרים בראש השנה:
שאין בביתו במה לפרנס את בניו. ומתוך ואומר חותמיהן. אחר זכרונות חותמת
שנפשו עגומה עליו מתפלל בכונה. א״כ זכרונות ואחר שופרות חותמת שופרות
ביתו ריקן מן וכן אחר כולם
העבירות שלא יצא **לבבכם ואל בגדיכם: ב עמדו** כדמפרש ואזיל:
עליו שם רע בילדותו: **בתפלה. מורידין לפני התיבה זקן** ד על הראשונה.
ומוסיפין עליהם **ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם. כדי** בגואל ישראל הוא
שש. בין גואל לרופא **שיהא לבו שלם בתפלה. ואומר** מתחיל להאריך אע״פ

לפניהם עשרים וארבעה ברכות. שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש: ג ואלו הן זכרונות ושופרות. אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויענני. אשא עיני אל ההרים וגו׳. ממעמקים קראתיך ה׳. תפלה לעני כי יעטוף. ר׳ יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות אלא אומר תחתיהן. רעב כי יהיה בארץ. דבר כי יהיה בארץ. אשר היה דבר ה׳ אל ירמיה על דברי הבצרות. ואומר חותמיהן: ד על הראשונה הוא אומר. מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם. וישמע בקול צעקתכם היום

הזה

גיזאגט גיווארען (קרעו לבבכם ואל בגדיכם) צוא רייסט אייער הארץ אונ ניט אייערע קליידער: ב (עמד בתפלה) ווען מען שטעלט זיך דאווענען (מורידין לפני התיבה) מאכט מען נידערין צוא דעם עמוד (זקן) איין אלטען (ורגיל) וואס ער איז גיוואוינט צוא דאווענען (ויש לו בנים) אונ ער האט קינדער (וביתו ריקם) אונ זיין שטוב איז ליידיג ער האט ניט קיין פרנסה (כדי שיהא לבו שלם בתפלה) ער זאל בעטין מיט דעם גאנצען הארצען (ואומר לפניהם) אונ ער זאגט פאר זייא (עשרים וארבעה ברכות) פיר אונ צוואנציג ברכות (שמונה עשרה שבכל יום) דיא אכטצעהן ברכות פון אלע טאג (ומוסיף עליהם עוד שש) אונ מען מערט אויף זייא נאך זעקס ברכות: ג (ואלו הן) אונ דאס זענען דיא זעקס ברכות (זכרונות ושופרות) דיא פסוקים פון זכרונות אונ דיא פסוקים פון שופרות וואס מען זאגט אום ראש השנה. אונ דעם פסוק אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויענני אונ דעם פסוק אשא עיני אל ההרים וגו׳. אונ דעם פסוק ממעמקים קראתיך ה׳. אונ דעם פסוק תפלה לעני כי יעטוף. רבי יהודה זאגט (לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות) ער האט ניט גידארפט זאגין דיא פסוקים פון זכרונות אונ פון שופרות (אלא אומר תחתיהן) נאר ער זאגט אויף זייער ארט דיא פסוקים: רעב כי יהיה בארץ. דבר כי יהיה בארץ. אשר היה דבר ה׳ אל ירמיה על דברי הבצרות (ואומר חותמיהן) אונ ער זאגט זייערע אוים לאז ברכות. נאך זכרונות דיא ברכה פון זכרונות. אונ נאך שופרות דיא ברכה פון שופרות: ד (על הראשונה) אויף דיא ערשטע ברכה. דאס איז גואל ישראל ווייל ביא גואל ישראל הייבט מען אן צוא זאגין דיא צוא גיגעבענע פסוקים. רופט מען זיא דיא ערשטע. אבער זיא איז ניט דיא ערשטע פון דיא זעקס ברכות. נאר מען זאגט זעקס ברכות נייע אן גואל ישראל) (הוא אומר) זאל דער חזן זאגין (מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה) ווער עס האט גיענטפערט צוא אברהם אבינו אויף דעם בארג המוריה (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע בקול צעקתכם היום

הזה

הזה. ברוך אתה ה׳ גואל ישראל. על השניה הוא אומר. מי שענה את אבותינו על ים סוף. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. בא״י זכר הנשכחות. על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה׳ שומע תרועה. על הרביעית הוא אומר. מי שענה את שמואל במצפה. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. בא״י שומע צעקה. על החמישית הוא אומר. מי שענה את אליהו בהר הכרמל. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. בא״י שומע תפלה. על הששית הוא אומר מי שענה את יונה ממעי הדגה. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. בא״י העונה בעת צרה. על השביעית הוא אומר מי שענה את

ואינה ממנין שש אלא אותה דגאולה לפי שבה מתחיל להוסיף ולהאריך: על השביעית. לברכות שמאריך בהן אבל הברכות שמוסיפין בשביל התענית אינם אלא שש שברכה דגאולה שהוא גואל ישראל דשמנה עשרה היא אלא שמאריך בה:

מי

הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה. ברוך אתה ה׳ גואל ישראל (על השניה הוא אומר) אויף די אנדערע ברכה ודאס איז די ערשטע פון די נייע) זאל ער זאגין (מי שענה את אבותינו על ים סוף) ווער עס האט גיענטפערט אונזערע עלטערין ביא דעם ים סוף (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע קול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה ברוך אתה ה׳ זוכר הנשכחות (על השלישית) אויף די דריטע ברכה ודאס איז די אנדערע) (הוא אומר) זאל ער זאגין (מי שענה את יהושע בגלגל) ווער עס האט גיענטפערט צוא יהושע אין גלגל (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע קול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער גישרייא דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה ברוך אתה ה׳ שומע תרועה (על הרביעית) אויף די פערדע ברכה ודאס איז די דריטע) (הוא אומר) זאל ער זאגין (מי שענה את שמואל במצפה) ווער עס האט גיענטפערט צוא שמואל אין מצפה (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע קול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה ברוך אתה ה׳ שומע צעקה (על החמישית) אויף די פינפטע ברכה ודאס איז די פערדע) (הוא אומר) זאל ער זאגין (מי שענה את אליהו בהר הכרמל) ווער עס האט גיענטפערט צו אליהו אויף דעם בארג כרמל (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע בקול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה ברוך אתה ה׳ שומע תפלה (על הששית) אויף די זעקסטע ברכה ודאס איז די פינפטע) (הוא אומר) זאל ער זאגין (מי שענה את יונה במעי הדגה) ווער עס האט גיענטפערט צוא יונה ווען ער איז גיוועזען אין די גידערים פון פיש (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענטפערין (וישמע בקול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים די ברכה ברוך אתה ה׳ העונה בעת צרה (על השביעית) אויף די זיבעטע ברכה ודאס איז די זעקסטע) (הוא

אומר

מי שענה את דוד ואת שלמה בנו. ואע"ג דיונה בתר דוד ושלמה היה מ"מ מקדים ליה ברישא. משום דבעי לאחתם בסוף הברכות ברוך המרחם על הארץ. ודוד ושלמה בנו הם שהתפללו על ארץ ישראל. דוד ויהי רעב בימי דוד כו' (ש"ב כא) ושלמה רעב כי יהיה בארץ (מלכים א ח): **ה** בימי רבי חלפתא. בציפורי היה: ולא ענו אחריו אמן. גרסינן. לפי שבמקדש לא היו עונין אמן אחר כל ברכה אלא בשכמל"ו כדאמרי' בגמרא בברכות פרק הרואה · ואלו לא במקדש היו ועשו כדרך שעושים במקדש · תקעו בני אהרן תקעו. חזן הכנסת אומר להם כן על כל ברכה וברכה: לא היינו נוהגין כן. שלא לענות אמן אלא ברוך שם כבוד מלו"ע: אלא בשער המזרח. שער מזרח של הר הבית ושער המזרח של עזרה לפי שהיו מזכירין שם המפורש בחתימת הברכ' לא סגי בעניית אמן. ואין לומר לא היו נוהגין לתקוע אלא במקדש דודאי

את דוד ואת שלמה בנו בירושלים הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. בא"י המרחם על הארץ:

ה **מעשה בימי ר' חלפתא ור' חנניה בן תרדיון שעבר אחד לפני התיבה. וגמר את הברכה כולה. ולא ענו אחריו אמן. תקעו הכהנים תקעו · מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה · הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה · הריעו בני אהרן הריעו. מי שענה את אבותינו על ים סוף · הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. וכשבא דבר אצל חכמים · אמרו לא היינו נוהגין כן אלא בשער**

אומר) זאל ער זאגין (מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלים) וועל עס האט גיענפערט צוא דוד אונ צוא זיין זוהן שלמה אין ירושלים (הוא יענה אתכם) דער זאל אייך ענפערין (וישמע בקול צעקתכם היום הזה) אונ ער זאל הערין דעם קול פון אייער שרייען דעם היינטיגען טאג. אונ לאזט אוים דיא ברכה ברוך אתה ה' המרחם על הארץ: **ה** (מעשה בימי) עס האט גיטראפין אין דיא צייטין פון רבי חלפתא אונ רבי חנניה בן תרדיון (שעבר אחד לפני התיבה) איינער איז גיגאנגען צום עמוד דאווענען (וגמר את הברכה כולה) אונ ער האט אוים גילאזין דיא ברכה אין גאנצין (ולא ענו אחריו אמן) אונ מען האט ניט גיענפערט נאך דער ברכה אמן. נאר זייא האבין גיזאגט ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אזוי וויא מען זאגט אין בית המקדש (תקעו הכהנים תקעו) צוא יעדער ברכה האט דער שמש פון שוהל גיזאגט צוא דיא כהנים זייא זאלין בלאזין. נאך גואל ישראל האט ער גיזאגט בלאזט כהנים בלאזט אתקיעה תרועה תקיעה אונ נאך דער ברכה מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה אונ מען האט אוים גילאזט דיא ברכה האט דער שמש גיזאגט (הריעו בני אהרן הריעו) זייא זאלין בלאזין תרועה תקיעה תרועה ועיין תוי"ט. דער נאך האט מען ווייטער גיזאגט מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. אונ מען האט אוים גילאזט דיא ברכה. האט דער שמש גיזאגט תקעו הכהנים תקעו. הט מען גיבלאזין תקיעה תרועה תקיעה. אונ אזוי אלע ברכות. אמאהל האט מען גיבלאזין תקיעה תרועה תקיעה אונ אמאהל האט מען גיבלאזען תרועה תקיעה תרועה (וכשבא דבר אצל חכמים) אז דא זאך איז גיקומען צוא דיא חכמים (אמרו) האבין זייא גיזאגט (לא היינו נוהגין כן) מיר פלעגין ניט טאהן אזוי. מען זאל ניט זאגין אמן נאר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (אלא בשער המזרח ובהר הבית) נאר אין דעם טויער פון מזרח זייט פון הר הבית אונ אין דעם טויער פון מזרח זייט פון דיא

תוקעין בגבולין כדמוכח בהך מסכת וכו"ס והלכה כחכמים: ו אנשי משמר. כ"ד משמרות כהונה היו. כל משמר עובד בשבת שלו: אנשי בית אב. המשמר מתחלק לשבעה בתי אבות. כנגד ימות השבוע כל אחד עובד יומו: מתענין ולא משלימין. שהתעניות הראשונות אינן חמורין כ"כ לפיכך אין משלימין שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב שהיו עובדין אותו היום. יבואו אלו לסייען ויהא בהן כח לעבוד: ז אנשי

המזרח ובהר הבית: ו שלש תעניות הראשונות. אנשי משמר מתענין ולא משלימין. ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל. שלש שניות. אנשי משמר מתענין ומשלימין. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין. שבע אחרונות אלו ואלו מתענין ומשלימין דברי רבי יהושע. וחכמים אומרים שלש תעניות הראשונות אלו ואלו לא היו מתענין כלל. שלש שניות אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל. שבע אחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין: ז אנשי משמר מותרים לשתות

עזרה. ווייל מען זאגט דארט דעם שם המפורש. זאגט מען ניט אמן נאר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אבער ניט אין בית המקדש נאר אין אשוהל זאגט מען נאר אמן:
ו (שלש תעניות הראשונות) דיא ערשטע דרייא תעניתים (אנשי משמר, מתענין ולא משלימין) דיא כהנים וואס זייער משמר איז צוא טאהן דיא עבודה דיא וואך. פלעגין פאסטין נאר ניט דעם גאנצין טאג ודיא כהנים זענען צוא טיילט געווארען אין פיר אונ צוואנציג טייל. (משמרות) יעדער טייל (משמר) האט איר אוים גיזעצטע וואך ווען זיא זאל טאהן דיא עבודה אין בית המקדש. אונ יעדער משמר איז איין גיטיילט געווארין אין זיבן טייל (בתי אבות). יעדער טייל (בית אב) האט זיין אוים גיזעצטין טאג וואס ער זאל אין אים טאהן דיא עבודה (ואנשי בית אב) אונ דיא כהנים וואס טוהען דעם טאג פון תענית דיא עבודה (לא היו מתענין כלל) האבין גאר ניט גיפאסט (שלש שניות) דיא אנדערע דרייא תעניתים (אנשי משמר מתענין ומשלימין) דיא כהנים וואס זייער משמר איז דיא וואך האבין גיפאסט דעם גאנצין טאג (ואנשי בית אב) אונ דיא כהנים וואס טוהען דיא עבודה דעם טאג פון תענית (מתענין ולא משלימין) פאסטין אבער ניט דעם גאנצין טאג (שבע אחרונות) דיא לעצטע זיבין תעניתים (אלו ואלו מתענין ומשלימין) דיא כהנים פון משמר אונ דיא כהנים פון בית אב פאסטין דעם גאנצין טאג (דברי רבי יהושע) אזוי זאגט רבי יהושע (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (שלש תעניות הראשונות) דיא ערשטע דרייא תעניתים (אלו ואלו לא היו מתענין כלל) דיא כהנים פון משמר אונ דיא כהנים פון בית אב האבין גאר ניט גיפאסט (שלש שניות) דיא אנדערע דריי תעניתים (אנשי משמר מתענין ולא משלימין) דיא כהנים פון דעם משמר האבין גיפאסט נאר ניט דעם גאנצין טאג (ואנשי בית אב) אונ דיא כהנים וואס טוהען דיא עבודה דעם טאג פון תענית (לא היו מתענין כלל) האבין גאר ניט גיפאסט (שבע אחרונות) דיא לעצטע זיבין תעניתים (אנשי משמר) דיא כהנים פון דעם משמר (מתענין ומשלימין) האבין גיפאסט אונ אוים גילאזט דעם תענית ביז נאכט (ואנשי בית אב) אונ דיא כהנים וואס טוהען דיא עבודה דעם טאג פון תענית (מתענין ולא משלימין) האבין גיפאסט נאר ניט דעם גאנצין טאג: ז (אנשי משמר) דיא כהנים וואס דארפין טאהן דיא וואך דיא עבודה (מותרים לשתות יין בלילות

מענין

לשתות יין בלילות אבל לא בימים. ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה. אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת: ח כל הכתוב במגילת תענית דלא למספד. לפניו אסור. לאחריו מותר. ר׳ יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור. דלא להתענאה בהון. לפניו ולאחריו מותר. ר׳ יוסי אומר לפניו אסור. לאחריו מותר:

אין

משמר מותרים לשתות יין. לאו גבי תענית קאי אלא איידי דאיירי בבני משמר מייתי לה הכא: בלילות. שאין לאיש שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב בלילה ויצטרכו אלו לבא לסייעם: לא ביום ולא בלילה. לפי שהיו צריכין להעלות כל הלילה אברים ופדרים שפקעו מעל המזבח: אנשי מעמד. הם ישראלים הקבועים בירושלים ועומדים על קרבן אחיהם ומתפללין שיהא מקובל ברצון עומדים שם בשעת העבודה שלוחים מכל ישראל דהיאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו והכתוב אומר (במדבר כח) תשמרו להקריב לי במועדו לישראל מלמד שיעמדו על הכהנים בשעת עבודה: אסורים לספר ולכבס. משנכנסו למשמרת׳ כל אותה שבת. כדי שיספרו קודם לכן ולא יכנסו למשמרתם כשהן מנוולי׳: ובחמישי. שבתוך משמרתו מותרים שדרך [רוב] בני אדם לספר בחמישי ואין ממתינין לספר בע״ש מפני הטורח: ח כל הכתוב במגיל׳ תענית. ימי׳ שנעשו בהם ניסים לישראל בבית שני וקבעו יו״ט אית יומי דלא להתענאה בהון בלבד. ואית יומי דחמירי טפי דלא למספד בהון ואותן שהן חמורים ואסורים בהספד: לפניו. אסור בהספד דלמא אתי למעבד הכי ביו״ט גופיה: ולאחריו מותר. דכיון דעבר י״ט לא חיישינן ואנן קיי״ל דבטל׳ מגילת תענית וכל אותן הימים הכתובים שם דלא להתענאה ודלא למספד כולן מותרים בהספד ותענית. חוץ מחנוכה ופורים

טעגין טרינקען וויין ביא נאכט (אבל לא בימים) אבער ניט ביי טאג (ואנשי בית אב) אונ דיא כהנים וואס טוהען די עבודה דעם טאג (לא ביום ולא בלילה) טארין ניט טרינקען קיין וויין ניט ביא טאג אונ ניט ביא נאכט (אנשי משמר) דיא כהנים וואס זייער וואך איז צוא טאהן דיא עבודה (ואנשי מעמד) אונ דיא מענטשין (ישראלים) וואס שטייען אלע מאהל ביא דיא קרבנות תמידין אונ מוספין ווען מען איז זייא מקריב. אונ זייא זענען געשיקט פון אלע יודין אונ אלע וואך שטייען אנדערע. דיא מענטשין וואס זייער וואך איז צוא זיין ביי דיא קרבנות (אסורין מלספר ומלכבס) טארין זייא זיך ניט שערין אונ ניט וואשין אי׳ מיטען וואך. כדי זייא זאלין זיך שערין אונ וואשען איידער זייא גייען אריין אין זייער משמר (ובחמישי) אונ דאנרשטאג אפילו אין דיא וואך פון משמר (מותרין) מעגין זייא זיך שערין אונ וואשען (מפני כבוד השבת) אויף שבת: ח (כל הכתוב במגילת תענית) דיא אלע טעג וואס זענען פאר שריבען אין דיא מגלה מען זאל אין זייא ניט פאסטען אונ (דלא למספד) מען זאל ניט מספיד זיין אין זייא (לפניו אסור) מיט אטאג פריער טאר מען אויך ניט פאסטין אונ ניט מספיד זיין (לאחריו מותר) דעם טאג נאך דיא טעג מעג מען פאסטין אונ מספיד זיין. רבי יוסי זאגט (לפניו ולאחריו אסור) אטאג פריער אונ אטאג דער נאך טאר מען אויך ניט פאסטין אונ ניט מספיד זיין (דלא להתענאה בהון) אונ די טעג וואס מען טאר ניט פאסטין אין זייא. אבער מספיד זיין מעג מען (לפניו ולאחריו מותר) אטאג פריער אונ אטאג שפעטער מעג מען פאסטין. רבי יוסי זאגט (לפניו אסור) דער טאג וואס פריער טאר מען ניט פאסטין (לאחריו מותר) דער טאג וואס דער נאך מעג

מען

מ אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה בחמישי, שלא להפקיע השערים. אלא ג' תעניות הראשונות שני וחמישי ושני ושלש שניות חמישי שני וחמישי. ר' יוסי אומר כשם שאין הראשונות בחמישי כך לא שניות ולא אחרונות: י אין גוזרין תעניות על הצבור בראש חודש בחנוכה ובפורים. ואם התחילו אין מפסיקין דברי רבן גמליאל. אמר ר"מ אע"פ שאמר ר"ג אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן תשעה באב שחל להיות בע"ש:

ופורים שאסורין בהספד ותענית ויום שלפניהם ולאחריהם מותר: מ שלא להפקיע את השערים. כשרואין בעלי חנויות שקונין למוצאי חמישי שתי סעודות גדולות אחת לליל התענית ואחת לשבת יהיו סבורין שבא רעב לעולם ומייקרין ומפקיעין השער אבל משהתחילו להתענות בשני יודעי' שאינו אלא מפני התענית. פ"א שלא יאמרו אם לא שראו ב"ד שהרעב בא לא היו דוחקים לגזור תענית עתה סמוך לשבת ומפני כן ייקרו ויפקיעו השער: י ואם התחילו. שגזרו התענית קודם לכן והתחילו להתענות על הגזרה אפילו יום אחד ופגע בהן אחד מאלו הימים אין מפסיקין: מודה הוא שאין משלימין. להתענות בהן כל היום אלא אוכל בערב סמוך לשקיעת החמה: וכן ט' באב שחל להיות בע"ש. כגון בזמן שהיו ב"ד קובעי' ע"פ הראייה אוכל בערב סמוך לשקיעת החמה מפני כבוד השבת שלא יכנס לשבת כשהוא רעב ואין הלכה כר"מ אלא מתענין ומשלימין וכן ט' באב שחל להיות בע"ש מתענה ומשלים:

מען פאסטין: ט (אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה בחמישי) מען טאר ניט גוזר זיין א תענית אויף אפאר זאמלונג מענטשין. דער ערשטער תענית זאל זיין דאנרשטאג (שלא להפקיע השערים) מען זאל ניט טייער מאכען דיא מקחים פון עסין מען וועט זאגין אז בית דין הייסט אהייבען פאסטין דאנרשטאג. ווייסען זייא געוויס אז עס וועט זיין אגרויסער יקרות. וועט שוין טייער ווערין עסין וואהרג. (אלא שלש תעניות הראשונות) נאר. דיא ערשטע דרייא תעניתים זעגין גיוועזן (שני וחמישי ושני) מאנטאג אונ דאנרשטאג אונ מאנטאג (ושלש שניות) אונ דיא אנדערע דריי תעניתים זענען גיוועזן (חמישי שני וחמישי) דאנערשטאג מאנטאג אונ דאנרשטאג. רבי יוסי זאגט (כשם שאין הראשונות בחמישי) אזוי ווייא דיא ערשטע דרייא תעניתים הייבען זיך ניט אן דאנרשטאג (כך לא שניות ולא אחרונות) אזוי דיא אנדערע דרייא תעניתים אונ דיא לעצטע זיבען תעניתים הייבין זיך אויך ניט אן דאנרשטאג: י (אין גוזרין תענית על הצבור בראש חודש בחנוכה ובפורים) מען טאר ניט גוזר זיין תעניתים אויף אפארזאמלונג פון מענטשין. דער ערשטער תענית זאל זיין ראש חודש אדער חנוכה אדער פורים (ואם התחילו) אונ אויב זייא האבין אן גיהויבען פאסטען פריער. אונ אין מיטין דיא תעניתים איז גיווארען ראש חודש אדער חנוכה אדער פורים (אין מפסיקין) דארף מען ניט אויף הערין נאר מען פאסט אום ראש חודש חנוכה אונ פורים (דברי רבן גמליאל) אזוי זאגט רבן גמליאל (אמר רבי מאיר) האט רבי מאיר גיזאגט (אף על פי שאמר רבן גמליאל) אפילו רבן גמליאל האט גיזאגט (אין מפסיקין) מען דארף ניט אויף הערין צוא פאסטין (מודה היה שאין משלימין) פון דעסטוועגין איז ער מודה אז מען דארף ניט פאסטין ביז נאכט (וכן תשעה באב שחל להיות בערב שבת) אונ אזוי אז תשעה באב איז גיפאלין ערב שבת. פאסט מען נאר ביז נאנט צוא נאכט. דער נאך זאל ער עפעס עסין. ער זאל ניט אריין גיין הונגעריג אין שבת:

פרק ג **סדר** תעניות אלו האמור. ברביעה ראשונה. אבל צמחים ששנו. מתריעין עליהם מיד. וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום מתריעין עליהם (מיד) מפני שהיא מכת בצורת: **ב** ירדו לצמחין אבל לא ירדו לאילן. לאילן ולא לצמחים. לזה ולזה. אבל לא לבורות לשיחין ולמערות. מתריעין עליהן מיד: **ג** וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים. דכתיב (עמוס ד) והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר. חלקה אחת תמטר וגו׳ אותה העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות.

פרק ג **סדר** תעניות אלו. האמורין ראשונות. שכל האומר האמור בתעניות האחרונות בפרק דלעיל אינו אלא נוהגין מיד בראשונות: בין גשם לגשם. ברביעה ראשונה אם עברו שלשה זמני׳ של בין רביעה ראשונה לשניה: מכת בצורת. רביעה של יורה. שהם ג׳ במרחשון וז׳ וי״ז סי׳ בצורת הוא: **ב** ירדו לצמחים ולא לאילן. כגון שירדו בנחת שזה יפה לצמחים ולעשבים. ואינו מועיל לאילנות: לאילן ולא לצמחים. שירדו בכח: לבורות שיחין ומערות. שמכניסין בהן מים לשתות: **ג** וכל סביבותיה מתענות. שאותה העיר שלא ירדו בה גשמים תלך לקנות

ולא ירדו גשמים. אז היו מתענים יחידי׳ ואח״כ מתענין צבור י״ג תעניות על הסדר שאמר. אבל. ירדו גשמים בעתן ולמחו הזרעים ונשתנו כמו תחת חטה יצא חוח תחת שעורה באשה או שנוי אחר: מתריעין עליהן מיד. בתעניות

ר״ע

פרק ג **א** (סדר תעניות אלו האמור) דער סדר פון די תעניתים וואס שטייט אין פרק א ב. דאס איז נאר (ברביעה ראשונה) אז דער ערשטער רעגין איז ניט גיגאנגען (אבל צמחים ששנו) אבער אז רעגין איז גיגאנגען צו דר צייט אונ עס האט גישפראצט. דער נאך איז גיענדערט גיווארין (מתריעין עליהן מיד) באלד בייא די ערשטע תעניתים בלאזט מען שופר נאזוי וויא מען טוהט בייא דיא לעצטע (וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום) אונ אזוי אז פון איין רעגין צום אנדערין רעגין האט ניט גירעגינט פערציג טאג (מתריעין על הן מיד) בלאזט מען באלד שופר (מפני שהיא מכת בצורת) וויל דאס איז אמכה פו הונגער: **ב** (ירדו לצמחין אבל לא ירדו לאילן) אויב עס האט גירעגינט פאמעלאך וואס דאס איז נאר גינוג צוא תבואה אונ צו גראז אבער ניט צוא בוימער (לאילן ולא לצמחין) אדער עס האט גירעגינט אשטארקער רעגין וואס דאס איז גוט צו בוימער אבער ניט צוא תבואה (לזה ולזה) אדער עס האט גירעגינט גינוג צוא בוימער אונ צוא תבואה (אבל לא לבורות ולשיחין ולמערות) אבער דער רעגין איז ניט גינוג אן צו פילען דיא קיילעכדיגע גריבער אונ ניט דיא לאנגע אונ שמאלע גריבער אונ ניט דיא צו גידעקטע גריבער. וועט דאך ניט זיין וואסער צוא טרינקען (מתריעין עליהן מיד) בלאזט מען באלד שופר: **ג** (וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים) אונ אזוי אשטאט וואס איז ניט גיגאנגען אויף איר קיין רעגין (דכתיב) ווארום עס שטייט (והמטרתי על עיר אחת) איך וועל מאכין רעגענען אויף איין שטאט (ועל עיר אחת לא אמטיר) אונ אויף איין שטאט וועל איך ניט מאכין רעגענען (חלקה אחת תמטר) איין פעלד וועט בארעגינט ווערין (אותה העיר מתענה ומתרעת) דיא שטאט פאסט אונ בלאזט שופר (וכל סביבותיה) אונ אלע שטעט וואס ארום איר (מתענות ולא מתריעות) פאסטין אונ

בלאזין

לקות תבואה בעיר שירדו בה ויהיה רעב: ד מפולת. שחומותיה הבריאות נופלות אבל רעועות אין זו מפולת: ה בכל מקום. ואפי' הערים הרחוקות ממנה הרבה כדמפרש טעמא בגמרא מפני שהיא מכה מהלכת: שדפון. רוח שמפסיד את התבואה ומתלוקי' מן הזרע: ירקון. תבואה שהכסיפו פניה. ויש מפרשים ירקון חולי שהופך פני אדם כמראה ירק השדה: ועל חיה רעה. [שנראית] ביום בישוב: ועל החרב. חיל העוברת ממקום למקום. ואע"פ שאינ' באי' להלחם עם אנשי העיר: ו לעריהן. לארץ ישראל: כמלא פי תנור. שלקתה בשדפון כל כך התבואה שהיה ראוי לעשות ממנה פת למלאות

ר"ע אומר מתריעות ולא מתענות: ד וכן עיר שיש בה דבר או מפולת. אותה העיר מתענה ומתרעת. וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. ר"ע אומר מתריעות ולא מתענות. איזהו דבר עיר המוציאה חמש מאות רגלי. ויצאו ממנה שלשה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר. פחות מכאן אין זה דבר: ה על אלו מתריעין בכל מקום. על השדפון ועל הירקון על הארבה ועל החסיל ועל החיה רעה ועל החרב מתריעין עליה. מפני שהיא מכה מהלכת: ו מעשה שירדו זקנים מירושלים לעריהם וגזרו תענית

על

בלאזין ניט שופר. רבי עקיבא זאגט (מתריעות ולא מתענות) זייא בלאזין שופר אונ פאסטין ניט: ד (וכן עיר שיש בה דבר) אונ אזוי אשטאט וואס אין איר איז אפעסט (או מפולת) אדער דיא שטארקע הייזער פאלין איין (אותה העיר) דיא מענטשין פון די שטאט (מתענה ומתרעת) פאסטין אונ בלאזין שופר (וכל סביבותיה) אונ דיא מענטשין פון דיא שטעט וואס זענען ארום איר (מתענות ולא מתריעות) פאסטין אונ בלאזין ניט קיין שופר. רבי עקיבא זאגט (מתריעות ולא מתענות) זייא בלאזין שופר אונ פאסטין ניט (איזהו דבר) וואס הייסט אפעסט (עיר המוציאה חמש מאות רגלי) אשטאט וואס אין איר איז דא פינף הונדערט מענטשין (ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה) אונ עס איז פון איר ארויס געטראגין געווארין דרייא מתים אין דרייא טעג איינס נאך דאס אנדערע (הרי זה דבר) דאס הייסט אפעסט (פחות מכאן אין זה דבר) ווייניגער וויא דריי מתים אדער דיא דרייא מתים זענען געוועין אין איין טאג אדער אין פיר טעג. הייסט דאס ניט קיין דבר: ה (על אלו מתריעין בכל מקום) אויף דיא זאכין בלאזט מען שופר אין אלע ארטער. אפילו דיא וואס זענען ווייט פון דעם ארט וואס דיא סבה האט געטראפין (על השדפון) אז אשטורעם ווינט האט אויס גיקלאפט דיא קערנער פון דיא תבואה (ועל הירקון) דאס איז אזוי אקראנקייט וואס דער פנים פון מענטשין ווערט גרין וויא גראז (על הארבה) אויף אהיישעריק (ועל החסיל) דאס איז אויך אמין היישעריק (ועל החיה רעה) אויב אשלעכטע חיה איז ארייין געקומען ביי טאג אין אשטאט (ועל החרב) אויף אשווערד. מיליטער וואס גייען דורך אשטאט וואס איז נאר פאר צייטיגע מיליטער וואס זייא פלעגין רויבין (מתריעין עליה) בלאזט מען ש פר אפילו דיא ווייטע שטעט (מפני שהיא מכה מהלכת) ווייל דאס איז אמכה וואס גייט פון איין ארט צום אנדערין ארט קען דאס ווייט קומען: ו (מעשה שירדו זקנים מירושלים לעריהם) עס האט גיטראפין אז אלטע לייט זענען גיגאנגען פון ירושלים אין דיא שטעט פון ארץ ישראל (וגזרו תענית) אונ האבין גוזר גיוועין מען זאל פאסטין (על שנראה כמלא

כתנור: באשקלון. ארץ פלשתי': ועל עליהם בשבת: שמעון התימני. מתמנת שאכלו זאבי'. דהיא חיה רעה ומכה היא: אף על הדבר. מתריעין בשבת: מהלכת היא: על שנראה. אלו בעיר: ולא הודו לו חכמים. להתריע על הדבר בשבת ז המיטרפת. מתחבטת ומתהפכת. כמו אבל בחול מתריעין: ח חוץ מרוב גשמים. לא

ביה הטרופה בקנר': לעזרה. לקבץ את העם שיבואו לעזור ולהושיע והלכה כאין תוקעים עליהם בשופר או בחצוצרות בשבת אא"כ הולרכו לתקוע לקבץ את העם. אבל מתענים וזועקים ומתחננים

על שנראה כמלא פי תנור שדפון באשקלון. ועוד גזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן. רבי יוסי אומר לא על שאכלו אלא על שנראה: ז על אלו מתריעין בשבת. על עיר שהקיפוה עכו"ם או נהר. ועל הספינה המיטרפת בים. רבי יוסי אומר לעזרה. ולא לצעקה. שמעון התימני אומר אף על הדבר. ולא הודו לו חכמים: ח על כל צרה שלא תבא על הצבור. מתריעין עליהן. חוץ מרוב גשמים. מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפללו שירדו גשמים. אמר להם צאו והכניסו תנורי

שירדו הרבה כל כך שמקלקלין את התבוא'. אלא שכבר ירדו הרבה שאין צריכין להם עוד. והן לטורח על בני אדם: תנורי פסחים. של חרס הם ומטלטלין ממקום למקום שלא ימוקו.

פי תנור שדפון באשקלון) ווייל זייא האבין גיזעהן אז אין אשקלון האט אשטורעם ווינט אוים גיקלאפט קערנער פון תבואה. נאר אביסול. אז מען האט פון דיא קערנער תבואה נאר גיקענט מאכין אקליינעם ברויט ארין צוא זעצין פארונט אין אויבין ווען דער אויבין איז שוין פוהל מיט ברויט (ועוד גזרו תענית) נאך האבין זייא גוזר גיוועז אתענית (על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן) ווייל וועלף האבין אויף גיגעסין צווייא קינדער אויף דער אנדערער זייט ירדן. רבי יוסי זאגט (לא על שאכלו) ניט ווייל זייא האבין אויף גיגעסין האט מען גוזר גיוועז דעם תענית (אלא על שנראה) נאר ווייל דיא וועלף זענען נאר גיזעהן גיווארין צווישין מענטשין: ז (על אלו מתריעין בשבת) אויף דיא זאכין בלאזט מען שופר אפילו אום שבת (על עיר שהקיפוה עובדי כוכבים) אויף אשטאט וואס דיא גויים האבין איר באלעגערט (או נהר) אדער דיא וואסער פון אטייך האט זיך גישטארקט אונ האט ארום גערינגלט דיא שטאט (ועל הספינה המיטרפת בים) אונ אויף אשיף וואס הייבט זיך אן צו צו ברעכין אין ים. רבי יוסי זאגט (לעזרה ולא לצעקה) מען מעג בלאזין מענטשין זאלין קומען העלפין באטעוועז. אבער ניט בלאזין וועגין צער. נאר שרייען אונ בעטין צוא גאט אונ פאסטין מעגין זייא אום שבת. שמעון התימני זאגט (אף על הדבר) אויף אמגפה בלאזט מען אויך שופר אום שבת (ולא הודו לו חכמים) האבין דיא חכמים ניט מודה גיוועז צו אים מען זאל מעגין בלאזין אום שבת. נאר מען טאר ניט: ח (על כל צרה שלא תבוא על הצבור מתריעין עליהן) אויף אלע צרות מעג מען בלאזין שופר ואום דער וואכין זייא זאלין ניט קומען אויף דיא יידין (חוץ מרוב גשמים) נאר אז עס גייט צו פיל רעגין ומען דארף שוין ניט דעם רעגין. נאר דיא תבואה מאכט ער ניט צו שאדין טאר מען ניט בלאזין שופר ער זאל אויף הערין (מעשה שאמרו לו לחוני המעגל) עס האט גיטראפין מען האט גיזאגט צוא חוני המעגל (התפלל שירדו גשמים) בעט עס זאל גיין

רעגין

בגשמים : עג עוגה . עשה בקרקע רושם היתה בירושלים שכל מי שמולת מליאה היה מטיל כעין עוגה : גשמי בורות . גשמים שמוליכים עומד עליה ומכריז מליאה מלאתי וכאין בשופע למלאות בורות : אם נמחית . אם בעליה ונותנים סימניה ונוטלין אותה . ותותה כולה מכוסה במים : אבן נקראת . אבן אבן טועים . אבן טועים . ומלאתי כתוב

תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה פסיחה
עג עוגה ועמד בתוכה. ואמר לפניו. רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנטפין. אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות. התחילו לירד בזעף. אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתיקנן. עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן. אמר להן צאו וראו אם נמחית אבן הטועים.
שרח

רעגין (אמר להם) האט חוני גיזאגט צוא זייא (צאו והכניסו תנורי פסחים) גייט ארויס און ברייננט אריין דיא אויבינס וואס איר האט גימאכט צוא בראטין דעם קרבן פסח (בשביל שלא ימוקו) זייא זאלין ניט צו גיין פון רעגין (התפלל ולא ירדו גשמים) חוני האט גיבעטין און עס איז ניט גיגאנגען קיין רעגין (מה עשה) וואס האט ער גיטאהן (עג עוגה) ער האט אום גיקרייצט אויף דיא ערד אקיילאכדיגען רינג (ועמד בתוכה) און ער האט זיך גישטעלט אין דעם רינג (ואמר לפניו) און ער האט גיזאגט פאר גאט (רבונו של עולם) האר פון דיא וועלט (בניך שמו פניהם עלי) דיינע קינדער האבין גיטאהן זייער פנים אויף מיר (שאני כבן בית לפניך) ווייל איך בין אזו וויא אשטוב מענטש פאר דיר (נשבע אני בשמך הגדול) איך שווער ביי דיין גרויסין נאמען (שאיני זז מכאן) אז איך וועל מיך ניט רירען פון דאנען (עד שתרחם על בניך) ביז דוא וועסט רחמנות האבין אויף דיינע קינדער (התחילו גשמים מנטפין) האט אן גיהובין צוא גיין רעגין טראפין וייז (אמר) האט חוני גיזאגט (לא כך שאלתי) ניט אזוי האב איך גיבעטין (אלא גשמי בורות שיחין ומערות) נאר עס זאל גיין רעגין אז דיא גריבער זאלין פול ווערין מיט וואסער ובור איז אקיילאכדיגע גרוב. שיח איז אלאנגע און אשמאלע גרוב. מערה איז אפירקאנטיגע גרוב אצוגידעקטע (התחילו לירד בזעף) האט דער רעגין אנגיהויבין צוא גיין מיט כעס (אמר) האט חוני גיזאגט (לא כך שאלתי) ניט אזוי האב איך גיבעטין (אלא גשמי רצון ברכה ונדבה) נאר עס זאל גיין רעגין פון דיין גוטען ווילין זייא זאלין זיין צוא אברכה (ירדו כתקנן) איז דער רעגין גיגאנגען וויא מען דארף (עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים) ביז דיא יודין זענען ארויס גיגאנגען פון ירושלים צום בארג וואס דער בית המקדש איז אויף אים גישטאנען ווייל עס איז גיוועזן פיל וואסער אין דיא גאסין (באו ואמרו לו) איז מען גיקומען און מען האט גיזאגט צוא חוני (כשם שהתפללת עליהן שירדו) אזוי וויא דו האסט גיבעטין דער רעגין זאל גיין (כך התפלל שילכו להן) אזוי זאלסטו בעטין דער רעגין זאל אויף הערין צוא גיין (אמר להם) האט חוני גיזאגט צו זייא (צאו וראו אם נמחית אבן הטועים) גייט ארויס און זעהט אויב דער אבן הטועים איז צו גידעקט מיט וואסער ועס איז

גיוועזן

שהיתה גבוה מאד ולא היה אפשר שתתכסה ישלימו. והלכה כר׳ אליעזר: צאו אכלו בגשמים אא״כ בא מבול לעולם: נדוי. ושתו. ולא אמר להן קראו הלל הגדול שמגדין על כבוד הרב: מתחטא. מתגעגע: תחלה. שאין קורין הלל הגדול אלא בכרס מלאה ונפש שבעה:

ט רבי אליעזר אומר קודם חצות לא

שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חוני אתה. גוזרני עליך נידוי. אבל

בשלשה

מה אעשה לך. שאתה מתחטא לפני המקום. ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב אומר (משלי כ״ג) ישמח אביך ואמך. ותגל יולדתך: **ט** היו מתענין וירדו להם גשמים. קודם הנץ החמה. לא ישלימו. לאחר הנץ החמה ישלימו. ר״א אומר קודם חצות לא ישלימו. לאחר חצות ישלימו. מעשה שגזרו תענית בלוד. וירדו להם גשמים קודם חצות אמר להם ר׳ טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו י״ט. ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדול:

גיוועזן אשטיין אין ירושלים. ווער עס האט עפעס גיפינען. האט זיך גישטעלט אויף דעם שטיין. אונ האט אוים גירופין איך האב עפעס גיפונען. ווער עס וועט געבין אצייכין אז דאס איז זיינע. וועט מען אים אפ געבין. דעם שטיין האט מען גירופין אבן הטועים) (שלח לו שמעון בן שטח) האט שמעון בן שטח גישיקט צו חוני (אלמלא חוני אתה) ווען דו וואלסט ניט גיוועזן חוני (גוזרני עליך נדוי) וואלט איך גוזר גיוועזן אויף דיר דוא זאלסט זיין אין חרם (אבל מה אעשה לך) אבער וואס זאל איך דיר טאהן (שאתה מתחטא לפני המקום) דוא ביזט דיך נאר מצער פאר גאט (ועושה לך רצונך) אונ ער טוהט דיר דיין ווילין (כבן שהוא מתחטא על אביו) אזו וויא אזוהן וואס איז זיך מצער פאר זיין פאטער (ועושה לו רצונו) אונ ער טוהט אים זיין ווילין (ועליך הכתוב אומר) אונ אויף דיר זאגט דער פסוק (ישמח אביך ואמך) זאל זיך פרייען דיין פאטער אונ דיין מוטער (ותגל יולדתך) אונ זאלין זיך פרייען דיא וואס האבין דיך גיבארין:

ט (היו מתענין) אז זייא האבין גיפאסט (וירדו להם גשמים) אונ עס האט אנגיהויבין צוא גיין רעגין (קודם הנץ החמה) איידער דיא זוהן האט אויף גישפראצט (לא ישלימו) זאלין זייא ניט אויס לאזין דעם תענית. נאר זייא מעגין עסין (לאחר הנץ החמה) אז דער רעגין האט אנגיהויבין צו גיין דער נאך וויא דיא זוהן איז שוין אויף גיגאנגען (ישלימו) זאלין זייא אויס לאזין דעם תענית ביז נאכט. רבי אליעזר זאגט (קודם חצות) אויב רעגין האט אנגיהויבין צוא גיין פאר האלבין טאג (לא ישלימו) זאלין זייא ניט אויס לאזין דעם תענית. נאר זייא מעגין עסין (לאחר חצות) אז דער רעגין האט אנגיהויבין צוא גיין נאך האלבין טאג (ישלימו) זאלין זייא אויס לאזין דעם תענית ביז נאכט (מעשה) עס האט גיטראפין (שגזרו תענית בלוד) מען האט גוזר גיוועזן אתענית אין לוד (וירדו להם גשמים) עס האט אנגיהויבין צוא גיין רעגין (קודם חצות) פאר האלבין טאג (אמר להם רבי טרפון) האט רבי טרפון גיזאגט צוא זייא (צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב) גייט עסט טרינקט אונ מאכט יום טוב (ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב) אונ זייא זענען ארויס גיגאנגען אונ האבין גיגעסין אונ גיטרונקען אונ האבין גימאכט יום טוב (ובאו בין הערבים) אונ זייא זענען גיקומען פארין נאכט (וקראו הלל הגדול) אונ האבין גילייענט דעם גרויסין הלל (דאס איז הודו לה׳ כי טוב. אונ נשמת. אונ הללו:

פרק ד בשלשה פרקים בשנה. וכו' (והלכה כרבי יוסי בתענית ובמעמדות וביום
הכי קאמר' בשלשה הכפורים) דאית בהו תפלת נעילה. אבל
פרקים שהם תעניות ומעמדות ויום הכפורים בתעניות שאין מתפללין בהן נעילה פרסי
דמסיק בתר הכי. כהנים נושאין את ככי ידייהו במנחה דתעניתא כיון דסמוך

כפיהם בכל תפלה דהיינו שחרית מנחה נעילה. ויש יום אחד באלו הפרקים שנושאים כפיהם ד' פעמים ביום. והוא יוה"כ שיש בו תפלת מוסף. ומתני' ר' מאיר היא דאמר יש נשיאות כפים במנחה בתעניות ובמעמדות: דכל יומא טעמא מאי אין נשיאות כפים במנחה משום שכרות. והאידנא ליכא שכרות. ור' יוסי פליג עליה ואמר דגזרינן מנחה של תענית אטו מנחה דכל יומא

לשקיעת החמה מצלי לה כתפלת נעיל' דמיא ומנחתא כהאי ליתא בכל יומא הלכך לא גזרו בה: בתעניות ובמעמדות. הכי קאמ' ואלו הן שלשה פרקים בתעניות ומעמדות וי"ה: ומעמדות. אנשי מעמד היו מתענים ארבעה ימים בשבוע: ב אלו הן מעמדות. מה טעם קאמר מה טעם תקנו מעמדות לפי שנאמר צו את בני ישראל וגו': על כל משמר ומשמר היה מעמד. מקצת שבני ישראל

פרק ד בשלשה פרקים בשנה.

כהנים נושאין את כפיהם ד' פעמים ביום, בשחרית במוסף במנחה ובנעילת שערים. בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים:

ב אלו הן מעמדות. לפי שנאמר (במדבר כ"ח) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי. וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו. התקינו נביאים הראשונים כ"ד משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של

לוים

פרק ד א (בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה) אִין דְרַייא צַייטְין אִין יָאהְר (כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם)
הֵייבִּין דִיא כֹּהֲנִים אוֹיף זַייעֶרֶע הֶענְט צוּם דוּכֶן צוּא יֶעדֶער תְּפִלָּה וָואס מֶען
דַאוְוינְט. אוּנ אֵיין טָאג אִין יָאהְר אִיז דָא וָואס דִי כֹּהֲנִים דוּכֶנֶן (אַרְבָּעָה פְּעָמִים בַּיּוֹם)
כ"ד מָאהְל אִין טָאג (בְּשַׁחֲרִית) צוּא שַׁחֲרִית (בְּמוּסָף) צוּ מוּסָף (בְּמִנְחָה) צוּ מִנְחָה (וּבִנְעִילַת
שְׁעָרִים) אוּנ צוּא דִיא תְּפִלָּה וָואס מֶען דַאוִוינְט וָוען מֶען שְׁלִיסְט צוּ דִיא טוֹיעֶרִין פוּן
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. [אָדֶער פוּן הִימֶעל]. וָוען זֶענֶען דִיא דְרַייא צַייטִין אִין יָאהְר (בְּתַעֲנִיּוֹת)
וָוען עֶס אִיז אַתַּעֲנִית (וּבְמַעֲמָדוֹת) אוּנ דִיא מֶענְטְשִׁין וָואס שְׁטֵייעֶן בַּייא דִיא קָרְבָּנוֹת
מַקְרִיב זַיין [אַזוֹי וִויא עֶס שְׁטֵייט אִין פֶּרֶק ב מִשְׁנָה ו] וָואס זַייא פַאסְטִין פִיר טֶעג אִין
וָואךְ. דוּכֶנֶן דִיא כֹּהֲנִים אוֹיךְ צוּא יֶעדֶער תְּפִלָּה וָואס זַייא דַאוְונֶען שַׁחֲרִית מִנְחָה
נְעִילָה] (וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים) אוּנ אוּם יוֹם כִּפּוּר דוּכֶנֶן דִיא כֹּהֲנִים פִיר מָאהְל אִין טָאג [שַׁחֲרִית
מוּסָף מִנְחָה נְעִילָה]: ב (אֵלוּ הֵן מַעֲמָדוֹת) צוּא וָואס הָאט מֶען גִימַאכְט דִיא מַעֲמָדוֹת (לְפִי
שֶׁנֶּאֱמַר) וַוייל עֶס שְׁטֵייט אִין דִיא תוֹרָה (צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) זָאלְסְט גֶעבִּיטִין דִיא יוּדִין
(וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם) זָאלְסְט זָאגִין צוּא זַייא (אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי) מַיין קָרְבָּן וָואס דָאס אִיז מַיין
בְּרוֹיט (וְכִי הֵיאַךְ קָרְבָּנוֹ שֶׁל אָדָם קָרֵב) וִויא אַזוֹי אִיז מֶען מַקְרִיב אַמֶענְטְשׁוּנְס אַקָרְבָּן
(וְהוּא אֵינוֹ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו) אוּנ עֶר שְׁטֵייט נִיט דֶער בַּייא (הִתְקִינוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים)
הָאבִּין דִיא עֶרְשְׁטֶע נְבִיאִים גִימַאכְט אַתַּקָּנָה עֶס זָאל זַיין (עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַעֲמָדוֹת) פִיר
אוּנ צְוַואנְצִיג מַעֲמָדוֹת. דִיא יוּדִין זָאלִין וָוערִין צוּא טֵיילְט אִין פִיר אוּנ צְוַואנְצִיג טֵייל
אַזוֹי וִויא דִיא כֹּהֲנִים (עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר הָיָה מַעֲמָד בִּירוּשָׁלַיִם) בַּייא יֶעדֶער טֵייל.
וָואס הֵייסְט יֶעדֶע וָואךְ. זֶענֶען גִישְׁטַאנֶען אִין יְרוּשָׁלַיִם (שֶׁל כֹּהֲנִים שֶׁל לְוִיִּם וְשֶׁל

ישראלים

לוים. ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות. כהנים ולוים עולים לירושלים. וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן. וקוראין במעשה בראשית: ג ואנשי המעמד היו מתענין ד׳ ימים בשבוע. מיום ב׳ ועד יום ה׳. ולא היו מתענין ערב שבת מפני כבוד השבת. ולא באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג. ליגיעה ותענית וימותו. ביום הראשון. בראשית. ויהי רקיע. בשני יהי רקיע. ויקוו המים. בשלישי יקוו המים. ויהי מאורות. ברביעי יהי מאורות. וישרצו המים. בחמישי ישרצו המים. ותוצא הארץ. בששי תוצא הארץ. ויכלו השמים. פרשה גדולה

ישראל חלוקים לכ״ד חלקים שלוחים מכל ישראל לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו משמר: וישראל שבאותו משמר. מתכנסין לעריהם. אותם שהיו רחוקים מירושלים ולא היו יכולים לעלות לעמוד על הקרבן במשמר שלהן מתכנסים בבתי כנסיות בעריהן ומתענים ומתפללים וקורין בתורה בכל יום במעשה בראשית להודיע שהעולם עומד על העבודה שעושים במקדש: ג ולא היו מתענין בע״ש מפני כבוד השבת. ואין צ״ל בשבת עצמה ולא ביום א׳ מפני שהוא שלישי ליצירה שבע״ש נברא אדם ויום שלישי ליצירתו חלוש טפי דכתיב (בראשית לד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. אי נמי מפני שבשבת ניתנה בו נשמה יתירה ולמוצאי שבת ניטלת ממנו ואם היו מתענים ביום ראשון

ישראלים) אטייל פון דיא כהנים אונ פון דיא לוים אונ פון ישראלים ודיא לוים זענען אויך צוא טיילט גיווארין אין פיר אונ צוואנציג טייל) (הגיע זמן המשמר לעלות) אז עס איז גיקומען די צייט דער משמר זאל אויף גיין אין ירושלים (כהנים ולוים עולים לירושלים) אטייל פון דיא כהנים אונ פון דיא לוים זענען אויף גיגאנגען אין ירושלים (וישראל שבאותו משמר) אונ דיא ישראלים וואס גיהערין צו דעם משמר. נאר ווייל זיי וואוינען ווייט פון ירושלים האבין זיי נים גיקענט גיין אין ירושלים (מתכנסין בעריהן) פערזאמלען זייא זיך אין דיא שוהלען וואס אין זייערע שטעט. אונ פאסטין אונ דאווענען (וקוראין במעשה בראשית) אונ לייענען אין דיא תורה פון בראשית ברא אלהים. צוא ווייזין אז דיא וועלט שטייט נאר ווייל מען איז מקריב קרבנות אין בית המקדש: ג (אנשי מעמד) דיא מענטשין פון מעמד וואס זענען געבליבען אין דער היים (וויא עס שטייט פריער) (היו מתענין ארבעה ימים בשבוע) האבין גיפאסט פיר טאג אין וואך (מיום ב׳ עד יום ה׳) פון מאנטאג ביז דאנערשטאג (ולא היו מתענין ערב שבת) זייא האבין נים גיפאסט פרייטאג (מפני כבוד השבת) זייא זאלין נים אריין גיין אין שבת הונגעריג (ולא באחד בשבת) אונ נים זונטאג (כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית וימותו) זייא זאלין נים ארוים גיין פון רוהונג אונ פערגעניגען צוא ארבייט אונ פאסטין. קען מען שטארבין. דאריבער פאסט מען נים זונטאג (ביום הראשון) דעם ערשטין טאג (זונטאג) לייענט מען בראשית אונ ויהי רקיע (בשני) דעם אנדערין טאג (מאנטאג) לייענט מען יהי רקיע אונ יקוו המים (בשלישי) דעם דריטין טאג (דינסטאג) לייענט מען יקוו המים אונ ויהי מאורות (ברביעי) דעם פירטען טאג (מיטוואך) לייענט מען יהי מאורות אונ וישרצו המים (בחמישי) דעם פינפטין טאג (דאנערשטאג) לייענט מען ישרצו המים אונ ותוצא הארץ (בששי) דעם זעקסטין טאג (פרייטאג) לייענט מען ותוצא הארץ אונ

וכולו

גדולה קורין אותה בשנים. והקטנה ביחיד. בשחרית במוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן כקורין את שמע. ערב שבת במנחה לא היו נכנסין. מפני כבוד השבת: ד כל יום שיש בו הלל. אין בו מעמד בשחרית. קרבן מוסף אין בו בנעילה.

קרבן

היו מסתכנים. ובכל יום היו אנשי מעמד מתפללין תפלת נעילה: **פרשה גדולה קורין אותה בשנים.** בפרשת בראשית לאחר שקרא הראשון ג' פסוקים חוזר השני וקורא פסוק שלישי שקרא הראשון ומשלים פ' בראשית. והשלישי קורא יהי רקיע. בשני הא' קורא יהי רקיע. והשני קוראים יקוו המים. וכן כולם: **בשחרית ובמוסף כו'.** הכא מיירי בכל שאר מעמדות שהיו חוץ לירושלים שהן היו קוראין בתענית כמשפטן אפי' ביום שיש בו קרבן מוסף דהא איכא לא מידי. אבל המעמדות שבירושלים ביום שיש בו קרבן מוסף לא היו קורין במוסף במעשה בראשית. כדתנן לקמן קרבן מוסף אין בו במנחה והשתא קרבן מוסף מעמד דמנחה דלאו דידיה דחי מעמד דידיה לא כל שכן: **בשחרית ובמוסף ובמנחה כו'.** הכי קאמר בשחרית ובמוסף הוא דמביאין ספר תורה וקורין פרשה גדולה בשנים וקטנה ביחיד. אבל במנחה אין מביאין ס"ת מפני טורח התענית. אלא קורין על פה: **ע"ש במנחה לא היו נכנסים.** לבה"כ ולא היו קורין כלל לפי שהיו טרודים לתקן צרכי שבת: **ד יום שיש בו הלל.** כגון ימי חנוכה שיש בהם הלל ואין בהם מוסף. אותן שבירושלים לא היו קורין שום פרשה בשחרית. לפי שאין להם פנאי לעשות מעמדם שההלל דוחה אותו: **קרבן מוסף.** ר"ח שיש בו קרבן

מוסף

ויכולו השמים. וויל מען הופט אויף צו דיא ספר תורה דרייא מענטשין. דריבער (**פרשת גדולה קורין אותה בשנים**) אגרויסע פרשה לייענט מען פאר צווייא מענטשין (**והקטנה ביחיד**) אונ אקליינע פרשה לייענט מען פאר איין מענטש. אונ אפרשה וואס איז נאר פינף פסוקים. לייענט מען צו דעם ערשטין דריי פסוקים. אונ צו דעם אנדערין הייבט מען אן נאך אמאהל דעם דריטען פסוק אונ מען לייענט צוא נאך צווייא פסוקים ואונ די מענטשין פון מעמד וואס זענען יעדע וואך אין ירושלים בייא די קרבנות. טוהען אויך אזוי ויא דא שטייט. זייא פאסטין אויך פיר טאג אין וואך אונ לייענען אויך אלע טאג מעשה בראשית (**בשחרית במוסף**) צו שחרית אונ צו מוסף ודעם טאג וואס מען איז מקריב אקרבן מוסף) ברייננט מען אספר תורה אונ מען לייענט אין דיא ספר תורה מעשה בראשית צו דרייא מענטשין ווויא פריער שטייט) (**ובמנחה**) אונ צו מנחה וויל מען איז מיד פון תענית (**נכנסין**) גייען זייא אריין אין שוהל (**וקורין על פה**) אונ לייענען יעדער פאר זיך מעשה בראשית אויסווייניג (**כקורין את שמע**) אזוי וויא מען לייענט קריאת שמע (**ערב שבת במנחה**) פרייטאג פאר נאכט צו מנחה (**לא היו נכנסין**) זענען זייא ניט גינאנגען אין שוהל אונ האבין ניט גילייענט מעשה בראשית (**מפני כבוד השבת**) וייל זייא דארפין דאך אנגרייטין אויף שבת ואונ דיא מענטשין פון מעמד וואס זענען אין ירושלים. דעם טאג וואס מען איז מקריב אקרבן מוסף. לייענען זייא ניט מעשה בראשית ניט צו מוסף אונ ניט צו מנחה): **ד** (**כל יום שיש בו הלל**) דיא טעג וואס מען זאגט הלל אונ אקרבן מוסף איז ניטא מקריב צו זיין ואזוי וויא חנוכה) (**אין בו מעמד בשחרית**) דיא מענטשין פון מעמד וואס זענען אין ירושלים לייענען ניט מעשה בראשית צו שחרית וויל זייא דארפין זאגין הלל (**קרבן מוסף**) דער טאג וואס מען איז מקריב אקרבן מוסף (**אין בו בנעילה**) האט מען ניט גילייענט צו נעילה אונ ניט צו מנחה

אונ

קרבן עצים אין בו במנחה דברי ר"ע. אמר לו בן עזאי כך היה ר' יהושע שונה. קרבן מוסף אין בו במנחה. קרבן עצים אין בו בנעילה. חזר ר"ע להיות שונה כבן עזאי: **ה** זמן עצי כהנים והעם תשעה. בא' בניסן בני ארח בן יהודה. בכ' בתמוז בני דוד בן יהודה. בה' באב בני פרעוש בן יהודה. בז' בו בני יונדב בן רכב. בי' בו בני סנאה בן בנימין. בט"ו בו בני

מוסף לא היו קורין פרשה בנעילה. וכ"ש שלא היו קורין פרשה במוסף עצמו ולא במנחה שהיא קודם נעילה שקרבן מוסף היה דוחה אותה: קרבן עצים אין בו במנחה. כלומר יום שיש בו קרבן עלים כדלקמן ואין בו קרבן מוסף דוחה מעמד של מנח׳. אבל לא של נעילה: כך היה ר' יהושע שונה. קרבן עלים דוחה מעמד דנעילה וכ"ש שדוחה מעמד דמנחה דקרבן עלי כהניסהיה קרב קודם תמיד של בין הערבים ואם דוחה מעמד של נעילה כ"ש שדוחה של מנחה הסמוך לו: חזור ר"ע להיות שונה כדברי בן עזאי. דקסבר קרבן מוסף מדברי תורה ודין הוא שלא ידחה אלא מעמד דמנחה. דליכא למיחש דלמא מלחי קרבן דדברי תורה לא בעי חזוק.

אבל קרבן עלים כדברי סופרים דמי ודין הוא דלדחי מעמד דמנחה ונעילה דבעי חזוק כי היכי דלא לדחייה לקרבן עלים ולא ידעתי לסוף דברי רמב"ם בפירוש משנה זו. כי מדבריו נראה שהיו אנשי מעמד מתפללים תפלה יתירה בכל יום בין שחרית למנחה והיא נקראת תפלת מוסף. ודבר זה לא מלאתיהו לא בבבלי ולא בירושלמי: **ה** זמן עצי הכהנים והעם. כשעלו בני הגולה לא מלאו עלים בלשכה. ועמדו אלו והתנדבו משלהם והתנו נביאים שביניהם שאפילו לשכה מלאה עלים יהיו אלו מתנדבים משלהם. וביום שמביאים העלים מביאים עמהם קרבן נדבה ועושים אותו היום יום טוב וכן כתוב בספר עזרא (נחמיה י') והגורלות הפלנו על

קרבן

אונ ניט צו מוסף (קרבן עצים) דעם טאג וואס מען איז מקריב דעם קרבן פון די וואס ברייגען צום מזבח האלץ ווער עס ברייגט אנדבה האלץ צום מזבח ברייגט ער אקרבן אויך) (אין בו במנחה) לייענט מען ניט מעשה בראשית צו מנחה (דברי רבי עקיבא) אזוי זאגט רבי עקיבא (אמר לו בן עזאי) האט בן עזאי גיזאגט צו רבי עקיבא (כך היה רבי יהושע שונה) אזוי האט רבי יהושע גילערונט (קרבן מוסף) דעם טאג וואס מען איז מקריב אקרבן מוסף (אין בו במנחה) לייענט מען ניט צוא מנחה. אונ צוא מוסף לייענט מען געווים ניט (קרבן עצים) דעם טאג וואס מען איז מקריב דעם קרבן פון דיא וואס ברייגען האלץ צום מזבח (אין בו בנעילה) לייענט מען ניט צו נעילה. אונ צו מנחה לייענט מען געווים ניט (חזר רבי עקיבא) האט רבי עקיבא חרטה גיהאט פון זיינע רייד (להיות שונה כבן עזאי) ער זאל לערנען וויא בן עזאי: ה (זמן עצי כהנים והעם תשעה) ניין צייטין אין יאהר האבין דיא כהנים אונ דאס פאלק גיבראכט האלץ אין בית המקדש (באחד בניסן) ראש חודש ניסן האבין גיבראכט האלץ (בני ארח בן יהודה) דיא קינדער פון ארח פון שבט יהודה (בעשרים בתמוז) צוואנציג טאג אין תמוז האבין גיבראכט האלץ (בני דוד בן יהודה) דיא קינדער פון דוד פון שבט יהודה (בחמשה באב) פינף טאג אין אב האבין גיבראכט האלץ (בני פרעוש בן יהודה) דיא קינדער פון פרעוש פון שבט יהודה (בשבעה בו) זיבין טאג אין אב האבין גיבראכט האלץ (בני יונדב בן רכב) דיא קינדער פון יונדב בן רכב (בעשרה בו) צעהן טאג אין אב האבין גיבראכט האלץ (בני סנאה בן בנימין) דיא קינדער פון סנאה פון שבט בנימין (בחמשה עשר בו) פופצעהן

טאג

בני זתוא בן יהודה. ועמהם כהנים ולוים וכל מי שטעה בשבטו. ובני גונבי עלי בני קוצעי קציעות. בכ' בו בני פחת מואב בן יהודה. בכ' באלול בני עדין בן יהודה. בא' בטבת שבו בני פרעוש שניה. בא' בטבת לא היה

קרבן העצים וגו' להביא לבית אלהינו בעתים מזומנים לשנה: וכל מי שטעה בשבטו. ולא היה יודע עם מי ילך עם בני זתוא: ובני גונבי עלי. מפרש [בגמרא] שפעם אחת גזרו המלכים שמד על ישראל שלא יביאו בכורים למקדש והושיבו שומרים בדרכים על כך. ועמדו אנשים כשרים שבאותו הדור והביאו סלי בכורים וחפו אותם בקציעות דהיינו תאנים יבשים ונושאים על כתפם עלי הוא עץ גדול עשוי כעין בוכנא שכותשים בו הדייסא והיו רגילין לכתוש בו הקציעות לעשות מהם עגולי דבלה וכשהיו פוגעים בשומרים אומרים להם אנו הולכים לעשות שני עגולי דבלה במכתשת שלפנינו בעלי זה שעל כתפינו וכך היו מביאין בכורים לירושלים ועל שם כך נקראו בני גונבי עלי כלומר גונבי לב השומרים בעלי שעל כתפם. ובני קוצעי קציעות על שם שעושין עגולי הדבלה במקלעות. ואלו האנשים הכשרים עצמן עמדו פעם אחרת שגזרו שמד שלא להביא עצים למערכה ותקנו סולמות והיו אומרים לשומרים ליטול שני גוזלות משובך זה שלפנינו בסולם זה שעל כתפינו אנו הולכים ועל שם כך נקראו בני סלמאים כנתולאי' שהיו נותלי' הסולמות אחר שעברו מן השומרים. ומביאין מהן עצים למערכה וכל אלו מביאין עצים עם בני זתוא: שבו בני פרעוש שניה. שלאחר שסיימו מטילין פייסות איזה באחרונה כדכתיב והגורלות הפלנו על קרבן העצים: שהיה בו הלל. לפי שאחד בטבת אל בחנוכה לעולם וחנוכה גומרים את ההלל אבל הלל דר"ח שאין קריאת ההלל בו אלא מנהג בעלמא לא דחי מעמד ומהאי טעמא לא חשיב ר"ח ניסן דאית בו נמי הלל וקרבן מוסף

טאג אין אב האבין געבראכט האלץ (בני זתוא בן יהודה) דיא קינדער פון זתוא פון שבט יהודה (ועמהם) מיט זייא. מיט דיא קינדער פון זתוא. זענען מיט גיגאנגען כהנים אונ לוים (וכל מי שטעה בשבטו) אונ ווער עס ווייס ניט פון וועלכין שבט ער איז. גייט ער מיט דיא קינדער פון זתוא (ובני גונבי עלי) אונ דיא וואס פלעגין אריין גנבנן בכורים אין אהילצערנע סטופע ווען עס איז אמאהל גיוועזן אגזרה אויף יודין זייא זאלין ניט בריינגען קיין בכורים. דיא פרומע פלעגין אריין לייגין דיא בכורים אין אסטופע. אונ פאר דעקין פון הויבין מיט פייגין געטריקנטע. דיא זענען מיט גיגאנגען מיט די קינדער פון זתוא (בני קוצעי קציעות) נאך אנאמען האט מען זייא גירופין דיא וואס פלעגין שניידין דיא געטריקנטע פייגין מיט מעסערס ואמאהל איז גיוועזן אגזרה מען זאל ניט בריינגען קיין האלץ צום מזבח. דיא פרומע האבין גימאכט לייטערס. אונ פלעגין טראגין דיא לייטערס אין ירושלים. אז מען האט זייא גיפרעגט צו וואס זייא טראגין דיא לייטערס. פלעגין זייא זאגין אראפ צוא נעמען טויבין. אונ אין ירושלים פלעגין זייא צו ברעכין דיא לייטערס אונ פאר ברענען אויף דעם מזבח. דיא זענען אויך מיט גיגאנגען מיט דיא קינדער פון זתוא (בעשרים בו) צוואנציג טאג אין אב האבין געבראכט האלץ (בני פחת מואב בן יהודה) דיא קינדער פון פחת מואב פון שבט יהודה (בעשרים באלול) צוואנציג טאג אין אלול האבין גיבראכט האלץ (בני עדין בן יהודה) די קינדער פון עדין פון שבט יהודה (באחד בטבת) דעם ערשטין טאג אין טבת (שבו בני פרעוש שניה) אין דעם טאג האבין דיא קינדער פון פרעוש געבראכט האלץ דעם אנדערין מאהל (באחד בטבת) ראש חודש טבת (לא היה בו מעמד) איז אין אים ניט גיוועזן קיין

מעמד

וקרבן עצים: ן ובי"ז בתמוז נשתברו הלוחות. שהרי בו' בסיון נתנו עשרת הדברות. ובז' בהשכמה עלה לקבל את אחר התורה ושהה שם מ' יום. נמצאו כלים בי"ז בתמוז. וכשירד שבר את הלוחות: ובטל התמיד. שלא היה שם כבשים להקריב שהיה העיר במצור: והעמיד צלם בהיכל. פליגי בה אמוראי בירושלמי. חד אמר צלם של מנשה. ובבית ראשון איירי. וחד אמר צלם של אפוסטמוס. שהיה משרי היונים ובבית שני היה: ז שבת שחל להיות ט"ב. שבוע שחל ט' באב להיות בתוכה: אסור לספר ולכבס. כל אותו שבוע עד שיעבור התענית: ובחמישי מותרים. כשהיו מקדשים על פי הראיה וחל תשעה באב להיות בערב שבת מותרים לכבס בחמישי שלפני התענית מפני כבוד השבת: שני תבשילין. אין אסור משום שני תבשילין אלא דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי. אבל דבר שנאכל כמות שהוא חי כגון חלב וגבינה וקטניות בזמן

היה בו מעמד. שהי' בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים: ן חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז. וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות. ובטל התמיד. והובקעה העיר. ושרף אפוסטמוס את התורה. והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ. וחרב הבית בראשונה ובשניה. ונלכדה ביתר. ונחרשה העיר. משנכנס אב ממעטין בשמחה: ז שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת. ערב תשעה באב

לא

מעמד (שהיה בו הלל) וייל מען האט גיזאגט גאנץ הלל (וקרבן מוסף) אונ מען האט מקריב גיוועז אקרבן מוסף (וקרבן עצים) אונ אקרבן פון דיא וואס ברייננען האלץ. בדיבער האבין דיא מענטשין פון מעמד ניט גילייענט מעשה בראשית ניט צו שחרית אונ ניט צו מנחה: ן (חמשה דברים) פינף זאכין (אירעו את אבותינו) האבין גיטראפין אונזערע עלטערין (בשבעה עשר בתמוז) דעם זיבעצענטין טאג אין תמוז (וחמשה בתשעה באב) אונ פינף זאכין האט גיטראפין דעם נייטין טאג אין אב (בשבעה עשר בתמוז) דעם זיבעצענטין טאג אין תמוז (נשתברו הלוחות) זענען צו בראכין גיווארין דיא לוחות (ובטל התמיד) אונ מען האט אויף גיהערט מקריב צו זיין דעם קרבן תמיד (והובקעה העיר) אונ דיא שטאט איז צו שפאלטין גיווארין (ושרף אפוסטמוס את התורה) אונ אפוסטמוס האט פאר ברענט דיא תורה (והעמיד צלם בהיכל) אונ ער הט גישטעלט אצלם אין היכל (בט' באב) דעם נייטין טאג אין אב (נגזר על אבותינו) האט מען נוזר גיוועז אויף אונזערע עלטערין וואס אין דער מדבר (שלא יכנסו לארץ) זייא זאלין ניט אריין גיין אין ארץ ישראל (וחרב הבית בראשונה ובשניה) אונ עס איז חרוב גיווארין דער ערשטער בית המקדש אונ דער אנדערער (ונלכדה ביתר) אונ דיא שטאט ביתר איז איינגינומען גיווארין (ונחרשה העיר) אונ דיא שטאט ירושלים איז צו אקערט גיווארין (משנכנס אב ממעטין בשמחה) אז דער חודש אב קומט אן זאל מען זיך ווייניג פרייען: ז (שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה) דיא וואך וואס אין איר גיפאלט תשעה באב (אסור מלספר ומלכבס) טאר מען זיך ניט שערין אונ ניט וואשין קיין קליידער (בחמישי) דאנרשטאג אויב תשעה באב איז פרייטאג (מותרין) מעג מען זיך שערין אונ וואשין קליידער (מפני כבוד השבת) וויל עס איז שיין אום שבת אז ער איז

לא יאכל אדם שני תבשילין. לא יאכל בשר. ולא ישתה יין. רבן שמעון ב"ג אומר ישנה. ר' יהודה מחייב בכפיית המטה. ולא הודו לו חכמים: ח אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים. שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין. שלא לבייש את מי שאין לו. כל הכלים טעונין טבילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים. ומה היו

שהיא לאחר אף ע"פ שבשאן אין כאן משום הלכה כר' יהודה: שני תבשילין: ולא יאכל בשר. ולא ישתה יין. ה"מ לאחר חצי היום ובסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול אחריה סעודת קבע. אבל קודם חצי היום אפי' בסעוד' המפסק' או בסעודה שאינה מפסקת אפי' לאחר חצי היום. הרי לאכול ב' תבשילין. ובבשר ויין: רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה. אם היה רגיל בשני תבשילין אוכל תבשיל אחד. היה רגיל בשני כוסות של יין שותה כוס אחד. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: בכפיית המטה. שכופה המטה על פניה ולא ישכב עליה אלא בקרקע. ואין

ח בט"ו באב. שבו כלו מתי מדבר בשנת המ'. ובו נתבטלו אותן השומרים שהושיב ירבעם בן נבט שהיו מונעים את ישראל שלא יעלו לרגל. ובו נתנו הרוגי ביתר לקבורה. ובו היו פוסקים מלכרות עצים למערכה לפי שמאז תש כח של חמה. שאין בה כח ליבש העצים מלחותן: י"ה שבו נתנו לוחות האחרונות. והוא יום מחילה וסליחה: שאולים. שכולן שואלין אפילו עשירות שלא לבייש את מי שאין לו: טעונים טבילה. קודם שילבשם. לפי שאין כל אחת בקיאה בחברתה שמא נדה היתה: יוצאות וחולות. כמו אז

תשמח

אָפּ גישוירין אונ גייט אין רֵיינֶע קְלֵיידֶער (עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב לא יֹאכַל אָדָם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין) עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב זָאל קֵיין מֶענְטשׁ נִישְׁט עֶסִין קֵיין צְווייעֶרְלֵיי מִינִים גִיקֶעכְץ (לֹא יֹאכַל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן) אונ עֶר זָאל נִישְׁט עֶסִין קֵיין פְלֵייש אונ נִיט טְרִינְקֶען קֵיין וויין צוּ דֶער סְעוּדָה וָואס עֶר פַאר פַאסְט מִיט אִיר אונ עֶר עֶסְט זיא נָאךְ הַאלְבִּין טָאג. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל זָאגְט (יְשַׁנֶּה) עֶר זָאל עֶנְדֶערִין. עֶר זָאל נִיט עֶסִין וִויא עֶר עֶסְט אַלֶע מָאהְל אונ זָאל נִיט טְרִינְקֶען ווִיא עֶר טְרִינְקְט אַלֶע מָאהְל. אִייבּ עֶר אִיז גִיוואוּנְט צוּ עֶסִין צְווייעֶרְלֵייא גִיקֶעכְץ. זָאל עֶר הַיינְט עֶסִין אֵיין עֶרְלֵיי. אויבּ עֶר אִיז גִיוואוּנְט צוּ טְרִינְקֶען צְווַייא גְלֶעזֶער וַויין. זָאל עֶר הַיינְט טְרִינְקֶען אֵיינְע (רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב בִּכְפִיַּית הַמִּטָּה) רַבִּי יְהוּדָה זָאגְט תִּשְׁעָה בְּאָב זָאל מֶען אוּם קֶערִין דִיא בֶּעט מִיט דִיא פִּיס אַרוּף אונ מֶען זָאל נִיט שְׁלָאפִין אִין אִיר נָאר אויף דִיא עֶרְד (וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים) אונ דִי חֲכָמִים הָאבִּין נִיט מוֹדֶה גִיוֶועזֶן צוּ אִים. נָאר מֶען מֶעג שְׁלָאפִין אִין בֶּעט: ח (אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל) הָאט רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל גִיזָאגְט (לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל) עֶס אִיז נִיט גִיוֶועזֶן קֵיין בֶּעסֶערֶער יוֹם טוֹב בַּייא יוּדִין (כַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב) אַזוֹי וִויא דֶער פוּפְצֶענְטֶער טָאג אִין אָב (וּכְיוֹם הַכִּפּוּרִים) אונ אַזוֹי וִויא יוֹם כִּפּוּר (שֶׁבָּהֶן) אִין זֵייא. אִין דִיא צְווייא טֶעג (בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת בִּכְלֵי לָבָן שְׁאוּלִין) זֶענֶען דִיא טֶעכְטֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם אַרויס גִיגַאנְגֶען אִין ווַייסֶע קְלֵיידֶער גִיבָּארְגְטֶע. דְרִיבֶּער פְלֶעגִין אַלֶע בָּארְגִין (שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ) מֶען זָאל נִיט פַאר שֶׁעמֶען דֶעם וָואס הָאט נִיט (כָּל הַכֵּלִים טְעוּנִין טְבִילָה) דִיא אַלֶע קְלֵיידֶער הָאט מֶען גִידַארְפְט טוֹבֵל זַיין אֵיידֶער מֶען הָאט זֵייא אָן גִיטָאהְן (וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת וְחוֹלוֹת בַּכְּרָמִים) אונ דִיא טֶעכְטֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם

זענען

תשמח בתולה במחול (ירמיה ל"א): במלך. מתן תורה. ביוה"כ שבו נתנו לוחות אחרונות:
שלמה. הקב"ה זה בנין בית
שהשלום שלו: אמו. המקדש. שנחנך
כנסת ישראל: זו ביום הכפורים:

היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי. תן עיניך במשפחה (משלי ל"א) שקר החן והבל היופי. אשה יראת ה' היא תתהלל. ואומר תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה. וכן הוא אומר (ש"ה ג') צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זו מתן תורה. וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. שיבנה במהרה בימינו אמן:

נשלמה מסכת תענית